

توسعه اقتصادی

تألیف

مایکل پی. تودارو
استفن سی. اسمیت
دانشگاه جرج واشنگتن

ترجمه

دکتر وحید محمودی
عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

شماره مسلسل ۹۸۵۶

شماره انتشار ۴۰۲۶

انتشارات دانشگاه تهران

Todaro, Michael P	: تودارو، مایکل پی، ۱۹۴۲-م.	سرشناسه
: ترجمه وحید محمودی.	: توسعه اقتصادی/ تألیف مایکل پی تودارو، استفن سی. اسمیت؛ ترجمه وحید محمودی.	عنوان و نام پدیدآور
.۱۳۹۸	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۸.	مشخصات نشر
: ۸۰۶ص: مصور، جدول، نمودار.	: ۸۰۶ص: مصور، جدول، نمودار.	مشخصات ظاهری
: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۴۰۲۶.	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۴۰۲۶.	فروست
0-978-964-03-7263	978-964-03-7263-0	شابک
: فیبا	: فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
Economic Development, 12th. ed, [2015]	: عنوان اصلی: [2015] Economic Development, 12th. ed,	یادداشت
: ترجمه نخستین ویراست کتاب حاضر با عنوان "توسعه اقتصادی در جهان سوم" منتشر شده است.	: ترجمه نخستین ویراست کتاب حاضر با عنوان "توسعه اقتصادی در جهان سوم" منتشر شده است.	یادداشت
: کتابنامه.	: کتابنامه.	یادداشت
: توسعه اقتصادی در جهان سوم.	: توسعه اقتصادی در جهان سوم.	عنوان دیگر
: رشد اقتصادی	: رشد اقتصادی	موضوع
: کشورهای در حال رشد -- سیاست اقتصادی	: کشورهای در حال رشد -- سیاست اقتصادی	موضوع
: اسمیت، استفن سی، ۱۹۵۵-م.	: اسمیت، استفن سی، ۱۹۵۵-م.	شناسه افزوده
Smith, Stephen C	Smith, Stephen C	شناسه افزوده
: محمودی، وحید، ۱۳۴۳- مترجم	: محمودی، وحید، ۱۳۴۳- مترجم	شناسه افزوده
: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات	شناسه افزوده
HD۸۲ ۱۳۹۸	HD۸۲ ۱۳۹۸	رده‌بندی کنگره
۳۳۸/۹۰۰۹۱۷۲	۳۳۸/۹۰۰۹۱۷۲	رده‌بندی دیویی
۵۶۹۷۷۲۵	۵۶۹۷۷۲۵	شماره کتابشناسی ملی

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

عنوان: توسعه اقتصادی
تألیف: مایکل پی. تودارو- استفن سی. اسمیت
ترجمه: دکتر وحید محمودی
نوبت چاپ: اول
تاریخ انتشار: ۱۳۹۸
شمارگان: ۲۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مترجم است»

بها: ۱۰۰۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>
پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

فهرست مطالب

یادداشت مترجم.....	ظ
پیشگفتار.....	غ
تازه‌های ویرایش دوازدهم.....	ف
مخاطبان و راهکارهای استفاده از کتاب.....	ق
راهنمایی‌هایی در باب ساختار کتاب.....	ل
بخش اول - اصول و مفاهیم.....	۱
تعریف توسعه اقتصادی: چشم‌انداز جهانی.....	۳
مقدمه: دوران طلایی.....	۳
۱-۱ نیمه دیگر دنیا چگونه زندگی می‌کنند.....	۷
۲-۱ علم اقتصاد و مطالعات توسعه.....	۱۴
ماهیت اقتصاد توسعه.....	۱۵
نقش مهم ارزش‌ها در اقتصاد توسعه.....	۲۱
اقتصاد به مثابه نظام‌های اجتماعی: ضرورت فراتر رفتن از اقتصاد ساده.....	۲۲
۳-۱ منظور ما از توسعه چیست؟.....	۲۴
معیارهای سنتی اقتصادی.....	۲۴
نگرش جدید اقتصادی درباره توسعه.....	۲۵
رویکرد «قابلیت‌های» آمارتیا سن.....	۲۶
سه ارزش محوری در توسعه.....	۳۳
نقش محوری زنان.....	۳۶
سه هدف توسعه.....	۳۷
۴-۱ آینده اهداف توسعه هزاره.....	۳۷
۵-۱ نتیجه‌گیری.....	۴۲
مطالعه موردی: پیشرفت در جدال برای توسعه هدفمندتر: برزیل.....	۴۴
درآمد و رشد.....	۴۶

۴۸.....	شاخص‌های اجتماعی.....
۴۹.....	فقر.....
۵۰.....	نابرابری.....
۵۱.....	اصلاحات زمین.....
۵۱.....	پایداری توسعه.....
۵۲.....	مشکلات شمول اجتماعی.....
۵۳.....	نتیجه‌گیری.....
۵۵.....	سوالاتی برای بحث.....
۵۶.....	مروری بر مفاهیم فصل.....
۵۹.....	فصل دوم- اقتصاد توسعه تطبیقی.....
۶۱.....	۱-۲ تعریف دنیای در حال توسعه.....
۶۸.....	۲-۲ شاخص‌های اصلی توسعه: درآمد حقیقی، سلامت و آموزش.....
۷۱.....	برخی شاخص‌های اصلی توسعه.....
۷۴.....	۳-۲ یک معیار کل‌گرایانه از کیفیت زندگی و قابلیت‌ها.....
۷۴.....	شاخص جدید توسعه انسانی.....
۸۲.....	۴-۲ ویژگی‌های جهان در حال توسعه: افتراق در بطن اشتراک.....
۸۲.....	سطح پایین زندگی و بهره‌وری.....
۸۵.....	سطح پایین سرمایه انسانی.....
۸۷.....	سطح بالای نابرابری و فقر مطلق.....
۹۰.....	بالا بودن نرخ رشد جمعیت.....
۹۲.....	چندپارگی اجتماعی زیاد.....
۹۴.....	بالا بودن جمعیت روستایی اما مهاجرت سریع از روستا به شهر.....
۹۴.....	پایین بودن میزان صنعتی شدن و صادرات کالاهای صنعتی.....
۹۸.....	شرایط سخت جغرافیایی.....
۹۹.....	بازارهای توسعه نیافته مالی و غیره.....
۱۰۰.....	آثار دیرپای استعمار.....
۱۰۵.....	۵-۲ تفاوت کشورهای کم درآمد امروز با وضعیت کشورهای توسعه‌یافته در مراحل اولیه توسعه آنها.....
۱۰۵.....	موجودی‌های منابع مادی و انسانی.....
۱۰۷.....	مقادیر نسبی درآمد سرانه و GDP.....

فهرست مطالب □ ج

۱۰۷	تفاوت‌های آب و هوایی
۱۰۸	اندازه جمعیت، توزیع و رشد اقتصادی
۱۰۸	نقش تاریخی مهاجرت بین‌المللی
۱۱۱	تجارت بین‌الملل به عنوان محرک رشد
۱۱۲	تحقیقات علمی بنیادی و فناورانه و قابلیت‌های توسعه
۱۱۳	کارآیی نهادهای داخلی
۱۱۴	۶-۲ آیا کیفیت زندگی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه به هم نزدیک می‌شود؟
۱۲۰	۷-۲ علل بلند مدت توسعه تطبیقی
۱۳۱	۸-۲ نتیجه‌گیری
۱۳۶	مطالعه موردی
۱۳۶	اقتصاد توسعه تطبیقی: پاکستان و بنگلادش
۱۳۸	رشد اقتصادی
۱۳۸	فقر
۱۳۹	آموزش و باسوادی
۱۴۰	سلامت
۱۴۰	جمعیت
۱۴۱	شناسایی ماهیت واگرایی
۱۴۱	ویژگی‌های جغرافیایی
۱۴۲	برابری جنسیتی
۱۴۳	کمک‌های بین‌المللی
۱۴۴	حکمرانی و نقش نظامیان
۱۴۴	جامعه مدنی
۱۴۵	نتیجه‌گیری
۱۴۶	سوالاتی برای بحث
۱۴۸	پیوست ۱-۲
۱۴۸	تشریح نسخه قدیمی شاخص توسعه انسانی
۱۵۶	مروری بر مفاهیم فصل
۱۵۹	فصل سوم- نظریات کلاسیک رشد و توسعه اقتصادی
۱۶۰	۱-۳ نظریات کلاسیک توسعه اقتصادی: چهار رویکرد

- توسعه به مثابه رشد و نظریات مراحل خطی ۱۶۱
- مراحل رشد روستو ۱۶۱
- الگوی رشد هارود-دومار ۱۶۲
- موانع و محدودیت‌ها ۱۶۵
- شرایط لازم در برابر شرط کافی: انتقاداتی به مدل مراحل خطی ۱۶۶
- ۳-۳ الگوهای تغییر ساختاری ۱۶۶
- نظریه لویس درباره توسعه ۱۶۷
- تغییر ساختاری و الگوهای توسعه ۱۷۳
- نتایج و ملاحظات ۱۷۵
- ۴-۳ انقلاب وابستگی بین‌المللی ۱۷۶
- الگوی وابستگی نئوکلاسیکی ۱۷۷
- الگوی نمونه کاذب ۱۷۹
- نظریه توسعه دوگانه ۱۸۰
- نتیجه‌گیری و ملاحظات ۱۸۱
- ۵-۳ ضد انقلاب نئوکلاسیکی: بنیادگرایی بازار ۱۸۲
- به چالش کشیدن الگوی ایستا: بازارهای آزاد، انتخاب عمومی و رویکردهای بازارگرایانه ۱۸۲
- نظریه رشد نئوکلاسیک سنتی ۱۸۵
- نتیجه‌گیری و ملاحظات ۱۸۷
- ۶-۳ نظریه‌های کلاسیک توسعه: سازگار کردن تفاوت‌ها ۱۸۹
- مطالعه موردی ۱۹۱
- مکاتب فکری در چارچوب مقتضیات: کره جنوبی و آرژانتین ۱۹۱
- کره جنوبی ۱۹۱
- آرژانتین ۱۹۴
- خلاصه ۱۹۵
- سوالاتی برای بحث ۱۹۷
- پیوست ۱-۳ ۱۹۸
- مؤلفه‌های رشد اقتصادی ۱۹۸
- انباشت سرمایه ۱۹۸
- جمعیت و رشد نیروی کار ۱۹۹

۲۰۱	پیشرفت فناورانه
۲۰۴	نتیجه‌گیری
۲۰۵	پیوست ۲-۳
۲۰۵	الگوی رشد نئوکلاسیکی سولو
۲۱۰	پیوست ۳-۳
۲۱۰	نظریه رشد درونزا
۲۱۳	الگوی رومر
۲۱۵	انتقادهای وارد شده به نظریه رشد درونزا
۲۱۷	مروری بر مفاهیم فصل
۲۱۹	فصل چهارم - مدل‌های معاصر درباره توسعه و کمتر توسعه‌یافتگی
۲۲۰	۱-۴ کمتر توسعه‌یافتگی به مثابه یک شکست هماهنگی
۲۲۶	۲-۴ تعادل‌های چندگانه: رویکرد نموداری
۲۳۳	۳-۴ آغاز کردن توسعه اقتصادی: فشار بزرگ
۲۳۵	فشار بزرگ: یک الگوی نموداری
۲۴۴	سایر مواردی که شاید فشار بزرگ ضروری باشد
۲۴۶	چرا مشکل را نمی‌توان با یک ابرکارآفرین حل کرد؟
۲۴۸	۴-۴ مشکلات دیگر در تعادل‌های چندگانه
۲۵۳	۵-۴ نظریه حلقه O کمر درباره توسعه اقتصادی
۲۵۳	الگوی حلقه O
۲۵۸	ملاحظات موجود در نظریه حلقه O
۲۶۰	۶-۴ توسعه اقتصادی به مثابه کشف دوباره خویش
۲۶۲	۷-۴ چارچوب تشخیص رشد هاوسمن-رودریک - ولاسکو (HRV)
۲۶۷	۸-۴ نتیجه‌گیری
۲۷۱	مطالعه موردی
۲۷۱	آشنایی با یکی از افسانه‌های توسعه: چین
۲۷۱	بحث بر سر ریشه‌های موفقیت
۲۷۵	اصلاحات در حاشیه
۲۷۸	چالش‌های پیش‌روی چین
۲۸۰	بحران‌های زیست‌محیطی

۲۸۰	ایمنی محصول
۲۸۴	چالش‌های جمعیت‌شناختی
۲۸۷	سوالاتی برای بحث
۲۸۹	مروری بر مفاهیم فصل
۲۹۱	بخش دوم - مشکلات و سیاست‌ها: جنبه داخلی
۲۹۳	فصل پنجم - فقر، نابرابری و توسعه
۲۹۶	۱-۵ سنجش نابرابری
۳۰۵	شاخص رفاه اهلوالیا - چنری (ACWI)
۳۰۵	۲-۵ سنجش فقر مطلق
۳۱۳	۳-۵ فقر، نابرابری و رفاه اجتماعی
۳۱۳	چه چیز در نابرابری زیاد نامطلوب است؟
۳۱۶	توسعه دوگانه‌گرا و انتقال منحنی لورنز: برخی از نسخه‌های تحقق یافته
۳۲۰	فرضیه‌ی کوزنتس درباره‌ی U معکوس
۳۲۶	رشد و نابرابری
۳۲۶	۴-۵ فقر مطلق: گستردگی و اندازه
۳۳۱	شاخص فقر چندبعدی (MPI)
۳۳۹	رشد و فقر
۳۴۲	۵-۵ مشخصه‌های اقتصادی گروه فقر
۳۴۲	فقر روستایی
۳۴۴	زنان و فقر
۳۴۸	اقلیت‌های قومی، مردم بومی و فقر
۳۴۹	۶-۵ گزینه‌های سیاستی: برخی ملاحظات اصلی
۳۵۰	حوزه‌های مداخله
۳۵۸	۷-۵ خلاصه و نتیجه‌گیری: نیاز به یک بسته سیاستی
۳۵۹	مطالعه موردی
۳۵۹	نهادها، نابرابری و درآمد: غنا و ساحل عاج
۳۷۱	سوالاتی برای بحث
۳۷۳	پیوست ۱-۵

۳۷۳	ایجاد فناوری مناسب و اشتغال: الگوی انگیزش قیمتی
۳۷۴	اختلالات قیمت عوامل و فناوری مناسب
۳۷۵	احتمالات جانشینی نیروی کار به جای سرمایه
۳۷۷	پیوست ۲-۵
۳۷۷	شاخص رفاهی اهلووالیا- چنری
۳۷۹	ساختن یک شاخص وزنی فقر برای رفاه اجتماعی
۳۸۲	مروری بر مفاهیم فصل
۳۸۵	فصل ششم- رشد جمعیت و توسعه اقتصادی: علل، پیامدها و اختلاف نظرها
۳۸۶	۱-۶ مسأله اصلی: رشد جمعیت و کیفیت زندگی
۳۸۶	۲-۶ رشد جمعیت: گذشته، حال و آینده
۳۸۶	رشد جمعیت جهان در گذر تاریخ
۳۸۹	ساختار جمعیت جهان
۳۹۴	نیروی پنهان رشد جمعیت
۳۹۷	۳-۶ گذار جمعیتی
۴۰۰	۴-۶ دلایل باروری در کشورهای در حال توسعه: الگوی مالتوسی و الگوی خانوار
۴۰۰	دام جمعیتی مالتوس
۴۰۴	نقدهای وارد به الگوی مالتوسی
۴۰۸	نظریه کلان اقتصادی در مورد باروری خانوار
۴۱۲	تقاضای فرزند در کشورهای در حال توسعه
۴۱۳	برخی شواهد تجربی
۴۱۳	ملاحظات در باب توسعه و باروری
۴۱۴	۵-۶ پیامدهای زیاد بودن زاد و ولد: آرای ضد و نقیض
۴۱۵	مشکل حقیقی نیست
۴۱۶	رشد جمعیت یک مشکل ساختگی و کاذب است
۴۱۷	رشد جمعیت پدیده‌ای مطلوب است
۴۱۹	رشد جمعیت یک مسأله واقعی است
۴۲۲	اهداف کلی و جزئی: تلاش برای اجماع
۴۲۴	۶-۶ برخی رویکردهای سیاستی
۴۲۴	آنچه کشورهای در حال توسعه می‌توانند انجام دهند

۴۲۸ آنچه کشورهای توسعه یافته می‌توانند انجام دهند
۴۲۹ کشورهای توسعه یافته چگونه می‌توانند به برنامه‌های جمعیتی کشورهای در حال توسعه کمک کنند
۴۳۱ نتیجه‌گیری
۴۳۱ مطالعه موردی: جمعیت، فقر و توسعه: چین و هندوستان
۴۳۲ سیاست جمعیتی در چین
۴۳۵ سیاست جمعیتی در هندوستان
۴۳۹ سوالاتی برای بحث
۴۴۰ مروری بر مفاهیم فصل
۴۴۳ فصل هفتم - شهری شدن و مهاجرت از روستا به شهر: نظریه و سیاستگذاری
۴۴۴ ۱-۷ شهری شدن: روندها و شرایط زندگی
۴۵۴ ۲-۷ نقش شهرها
۴۵۵ بخش‌های صنعتی
۴۶۰ مقیاس شهری کارآمد
۴۶۲ ۳-۷ معضل غول‌آسایی شهری
۴۶۴ تبعیض به نفع شهر نخست
۴۶۵ دلایل غول‌گرایی شهری
۴۶۸ ۴-۷ بخش غیررسمی شهری
۴۷۱ سیاست‌های بخش غیررسمی شهری
۴۷۶ زنان در بخش غیررسمی
۴۷۷ ۵-۷ مهاجرت و توسعه
۴۸۰ ۶-۷ نظریه اقتصادی برای مهاجرت از روستا به شهر
۴۸۱ توصیف کلامی مدل تودارو
۴۸۳ نمایش نموداری
۴۸۶ پنج نکتهٔ سیاستی
۴۹۰ ۷-۷ خلاصه و نتیجه‌گیری: یک راهبرد جامع مهاجرت و اشتغال
۴۹۴ مطالعه موردی
۴۹۴ مهاجرت از شهر به روستا و شهری شدن در کشورهای در حال توسعه: هندوستان و بوتسوانا
۴۹۶ هندوستان

۴۹۹	بوتسوانا.....
۵۰۱	سوالاتی برای بحث.....
۵۰۳	پیوست ۷-۱.....
۵۰۳	بیان جبری الگوی مهاجرت تودارو.....
۵۰۷	مروری بر مفاهیم فصل.....
۵۰۹	فصل هشتم- سرمایه انسانی: آموزش و سلامت در توسعه اقتصادی.....
۵۰۹	۱-۸ نقش محوری آموزش و سلامت.....
۵۱۲	آموزش و سلامت به مثابه سرمایه‌گذاری‌های مشترک برای توسعه.....
۵۱۴	بهبود سلامت و آموزش: دلیل ناکافی بودن افزایش درآمد.....
۵۱۷	۲-۸ سرمایه‌گذاری در آموزش و سلامت: رویکرد سرمایه انسانی.....
۵۲۲	۳-۸ نیروی کار کودکان.....
۵۳۰	۴-۸ شکاف جنسیتی: زنان و آموزش.....
۵۳۲	جنسیت و سلامت.....
۵۳۳	پیامدهای تبعیض جنسیتی در حوزه‌های سلامت و آموزش.....
۵۳۶	۵-۸ نظام‌های آموزشی و توسعه.....
۵۳۶	اقتصاد سیاسی عرضه و تقاضای آموزش: رابطه بین فرصت‌های اشتغال و تقاضای آموزشی.....
۵۳۹	منافع و هزینه‌های شخصی و اجتماعی.....
۵۴۱	توزیع آموزش.....
۵۴۳	آموزش، نابرابری، و فقر.....
۵۴۴	تدریس به گروه هدف.....
۵۴۵	برنامه‌های آموزشی رایانه‌ای (CAL).....
۵۴۵	۶-۸ توسعه و نظام‌های سلامت.....
۵۴۷	بار بیماری‌ها.....
۵۵۱	اچ آی وی - ایدز.....
۵۵۸	مالاریا.....
۵۶۰	کرم‌های انگلی و سایر "بیماری‌های حاره‌ای مغفول".....
۵۶۲	۷-۸ سلامت و بهره‌وری.....
۵۶۵	سیاست‌گذاری برای نظام‌های سلامت.....
۵۶۸	مطالعه موردی.....

۵۶۸	راه‌های خروج از فقر: پروگرسا- آپورچوینداس
۵۷۴	سوالاتی برای بحث
۵۷۷	مروری بر مفاهیم فصل
۵۷۹	فصل نهم- گذار کشاورزی و توسعه روستایی
۵۷۹	۱-۹ ضرورت پیشرفت کشاورزی و توسعه روستایی
۵۸۳	۲-۹ رشد کشاورزی: پیشرفت‌های گذشته و چالش‌های فعلی
۵۹۴	۳-۹ ساختار نظام‌های کشاورزی در کشورهای در حال توسعه
۵۹۶	کشاورزی خرده پا در آمریکای لاتین، آسیا و آفریقا
۶۰۴	کشاورزی معیشتی و کشت
۶۰۸	۴-۹ نقش مهم زنان
۶۱۲	۵-۹ اقتصاد توسعه کشاورزی: گذار از خرده زراعت معیشتی به زراعت تجاری تخصصی
۶۱۳	زراعت معیشتی - مخاطره‌گریزی، ناطمینانی، و بقا
۶۲۱	گذار به زراعت ترکیبی و متنوع
۶۲۴	از تنوع تا تخصصی شدن: کشاورزی تجاری پیشرفته
۶۲۵	۶-۹ به سوی یک راهبرد توسعه کشاورزی و روستایی: برخی الزامات مهم
۶۲۶	بهبود کشاورزی کوچک مقیاس
۶۳۰	شرایط توسعه روستایی
۶۳۰	اصلاحات ارضی
۶۳۲	سیاست‌های پشتیبان
۶۳۳	مطالعه موردی
۶۳۳	ضرورت بهبود گسترش فرصت‌های کشاورزی برای زنان: کنیا
۶۴۱	سوالاتی برای بحث
۶۴۳	مروری بر مفاهیم فصل
۶۴۵	فصل دهم- محیط زیست و توسعه
۶۴۵	اقتصاد و محیط زیست
۶۴۷	محیط زیست و توسعه: مباحث اصلی
۶۴۸	توسعه پایدار و پاسخگویی زیست محیطی
۶۵۰	جمعیت، منابع و محیط زیست

۶۵۰	فقر و محیط زیست
۶۵۱	رشد در تقابل با محیط زیست.....
۶۵۳	توسعه روستایی و محیط زیست.....
۶۵۳	توسعه شهری و محیط زیست
۶۵۴	محیط زیست جهانی و نظام اقتصادی
۶۵۵	ماهیت و مسیر تغییرات آب و هوایی ناشی از گازهای گلخانه‌ای
۶۵۷	دامنه تخریب زیست محیطی: مرور کلی
۶۵۹	توسعه روستایی و محیط زیست: افسانه دو روستا.....
۶۶۲	گرم شدن زمین و تغییرات آب و هوایی.....
۶۷۳	الگوهای متعارف اقتصادی درباره محیط زیست
۶۷۳	منابع تحت تملک خصوصی
۶۷۶	منابع با مالکیت مشترک (مشاع).....
۶۸۰	خیر و شر عمومی: تخریب زیست محیطی منطقه‌ای و معضل سواری رایگان.....
۶۸۲	محدودیت‌های چارچوب خیر عمومی
۶۸۲	توسعه شهری و محیط زیست
۶۸۲	بوم‌شناسی زاغه‌های شهری
۶۸۴	صنعتی شدن و آلودگی هوای شهری.....
۶۸۷	مشکلات ازدحام، آب پاک و فاضلاب
۶۸۹	هزینه‌های محلی و جهانی تخریب جنگل‌های بارانی
۶۹۲	گزینه‌های سیاستی در کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته
۶۹۲	آنچه کشورهای کمتر توسعه یافته می‌توانند انجام دهند.....
۶۹۵	کشورهای توسعه‌یافته چگونه می‌توانند به کمتر توسعه‌یافته‌ها کمک کنند؟.....
۶۹۷	آنچه کشورهای توسعه‌یافته می‌توانند برای محیط زیست جهانی انجام دهند.....
۷۰۰	مطالعه موردی
۷۰۰	دنیایی از تفاوت‌ها در یک جزیره: هائیتی و جمهوری دومینیکن
۷۰۲	جغرافیا و محیط زیست اولیه
۷۰۲	نهادها: میراث تاریخی
۷۰۴	سرمایه انسانی
۷۰۴	آثار سیاستگذاری

۷۰۷	سوالات برای بحث
۷۰۹	مروری بر مفاهیم فصل
۷۱۱	فصل یازدهم - سیاستگذاری توسعه و نقش بازار، دولت و جامعه مدنی
۷۱۳	ابهت برنامه‌ریزی
۷۱۳	ماهیت برنامه‌ریزی توسعه
۷۱۳	مفاهیم اصلی
۷۱۴	برنامه‌ریزی در نظام‌های اقتصادی مختلط در کشورهای در حال توسعه
۷۱۵	دلیل منطقی برای برنامه‌ریزی توسعه
۷۱۸	فرآیند برنامه‌ریزی: برخی الگوهای پایه
۷۱۸	الگوهای رشد کلی: تعیین متغیرهای کلان
۷۲۱	الگوهای چندبخشی و تخمین‌های بخشی
۷۲۲	ارزیابی طرح و تحلیل هزینه - فایده اجتماعی
۷۲۷	نتیجه‌گیری: الگوهای برنامه‌ریزی و سازگاری برنامه
۷۲۷	مشکلات اجرای برنامه‌ها و شکست برنامه
۷۲۸	نظریه در مقایسه با دنیای عمل
۷۲۹	دلایل شکست برنامه
۷۳۱	شکست حکومت و احیای ترجیح بازارها به برنامه‌ریزی
۷۳۱	شکست حکومت
۷۳۳	اقتصاد بازار
۷۳۳	پیش شرط‌های اجتماعی - فرهنگی و ضرورت‌های اقتصادی
۷۳۵	اجماع واشینگتنی درباره نقش دولت در توسعه و محدودیت‌های آن
۷۳۶	تلاش برای اجماع جدید
۷۳۸	اقتصاد سیاسی توسعه: نظریه‌های تدوین سیاست‌ها و اصلاحات
۷۴۰	شناخت الگوهای رأی‌دهی به اصلاحات سیاستی
۷۴۳	نهادها و وابستگی به مسیر
۷۴۵	مردم‌سالاری در مقایسه با خودکامگی: کدام یک رشد را تسهیل می‌کنند؟
۷۴۷	وظایف سمن‌ها و بخش شهروندی در حوزه توسعه
۷۵۷	روندها در حکمرانی و اصلاحات
۷۵۷	پرداختن به معضل فساد

فهرست مطالب □ ض

۷۶۰	تمرکززدایی
۷۶۲	مشارکت در توسعه
۷۶۵	مطالعه موردی
۷۶۵	نقش سمن‌های توسعه‌ای: الگوی BRAC و بانک گرامین
۷۶۵	الگوی BRAC
۷۷۱	به کار انداختن اعتبارات خرد برای فقرا: بانک گرامین بنگلادش
۷۷۶	چالش‌های آینده
۷۷۸	سوالات برای بحث
۷۷۹	مروری بر مفاهیم فصل

یادداشت مترجم

خداوند را شاکرم که توفیقی دست داد تا این اثر مهم را که کتاب مرجع و درسی دانشگاه‌های معتبر دنیاست، و توسط دو اقتصاددان و نویسنده برجسته، مایکل تودارو و استیفن اسمیت تألیف شده است را در سال ۱۳۹۱ به فارسی برگردانم. خرسندم که این اثر مورد استقبال دانشجویان عزیز، اساتید ارجمند و دانشگاه‌های ایران قرار گرفته است.

از ابتدا این تصمیم برای بنده مفروض بود که حداقل مطابق یک چاپ در میان کتاب اصلی، ترجمه فارسی نیز به‌روزرسانی شود. کتاب حاضر ترجمه چاپ دوازدهم کتاب اصلی است که در سال ۲۰۱۵ توسط انتشارات پیروان منتشر شده است و همچنین چاپ چهارم ترجمه فارسی است. کتاب حاضر نظریه‌های اقتصادی را در قالب مباحث سیاستی ارائه می‌دهد و نشان می‌دهد که چگونه نظریه‌ها و مطالعات کاربردی مرتبط با مسائل و دغدغه‌های کشورهای در حال توسعه است. نویسندگان با ارائه مثال‌های واقعی از کشورهای مختلف به تحلیل و ارزیابی برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی می‌پردازند.

از نقاط قوت این کتاب جامعیت، بیان شیوا و قابل استفاده برای دانشجویانی است که حتی اطلاعات عمیقی از نظریه‌های اقتصاد متعارف ندارند. این کتاب منبع اصلی درس توسعه اقتصادی در مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد در غالب دانشگاه‌های معتبر دنیا است.

کتاب اصلی از سه بخش تشکیل شده است. بخش اول اصول و مفاهیم (شامل چهار فصل)، بخش دوم مشکلات و سیاست‌های داخلی (شامل هفت فصل) و بخش سوم معضلات و سیاست‌های بین‌المللی و کلان (شامل پنج فصل) است. به دلیل حجم بالای کتاب اصلی، کتاب حاضر صرفاً ترجمه بخش‌های اول و دوم (یازده فصل) است. امید است بخش سوم را در مجلد دیگری منتشر نماییم. البته لازم به توضیح است که معمولاً بخش سوم در دانشکده‌های اقتصاد در دروس مالیه بین‌الملل و تجارت بین‌الملل تدریس می‌شود.

در پایان لازم می‌دانم از سرکار خانم دکتر ندا یگانلی که در به‌روزرسانی این چاپ یاری‌گر بنده بودند؛ سپاسگزاری نمایم. همچنین از مدیریت محترم انتشارات دانشگاه تهران نیز سپاسگزارم.

وحید محمودی

مهرماه ۱۳۹۷، تهران

پیشگفتار

دوازدهمین ویرایش کتاب توسعه اقتصادی، به‌روزترین اندیشه‌ها در حوزه توسعه اقتصادی را که هم در کشورهای در حال توسعه و هم در کشورهای توسعه یافته به کار گرفته شده‌اند؛ ارائه می‌نماید. سرعت و دامنه تغییرات توسعه اقتصادی همچنان بسیار زیاد و حتی در برخی موارد غیرمنتظره است. این کتاب، پیشرفت بی‌سابقه‌ای که در بسیاری از مناطق در حال توسعه دنیا رخ داده در کنار چالش‌ها و مشکلات عظیمی که ایشان در سال‌های پیش‌رو با آنها مواجه خواهند بود را مطرح می‌کند. کتاب حاضر تنوع بسیار زیاد موجود بین کشورهای در حال توسعه و جایگاه متفاوت ایشان در اقتصاد جهانی را بررسی می‌کند. اصول اقتصاد توسعه در درک چگونگی رسیدن ما به نقطه‌ای که هم‌اکنون در آن هستیم، کمک شایانی می‌کنند. این اصول همچنین در درک چگونگی پیشرفت‌های رخ داده در سال‌های اخیر و دلایل وجود مشکلات توسعه‌ای متعدد و غیر قابل حل بسیار حیاتی‌اند. اصول اقتصاد توسعه برای طراحی سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه موفق نیز بسیار ضروری هستند. شاخه اقتصاد توسعه، بسیار گسترده بوده و قابلیت توضیح سناریوهای مختلف موجود را دارد. بنابراین کتاب حاضر ویژگی‌های مشترک موجود در اکثر کشورهای در حال توسعه را با استفاده از اقتصاد توسعه تبیین می‌کند. تعداد اندکی از کشورها که بالاخره موفق شده‌اند گذار خود به توسعه یافتگی را با موفقیت به انجام برسانند- مثل کره جنوبی- نیز به عنوان الگوهای بالقوه برای پیروی سایر کشورهای در حال توسعه معرفی شده‌اند.

هم تحلیل‌های نظری و هم تحلیل‌های تجربی گام‌های بلندی در اقتصاد توسعه برداشته‌اند و ویرایش دوازدهم هر دو نوع ارزیابی‌های فوق را در اختیار دانشجویان قرار می‌دهد. موضوعات مرتبط با مشروعیت همواره در بحث‌های اقتصاد توسعه مطرح بوده‌اند، بنابراین کتاب نظریه‌های رقیب و شواهد مختلف را با سه هدف مطرح کرده است. هدف اول این است که مطمئن شویم که دانشجویان شرایط واقعی و نهادهای موجود در کشورهای در حال توسعه را درک کرده‌اند. هدف دوم این است که به دانشجویان کمک کنیم تا مهارت‌های تحلیلی خود را در حین وسعت بخشی به دانش خود از عرصه واقعی [دنیای در حال توسعه] ارتقا دهند. و هدف سوم این است که با منابع مختلف آشنا شوند تا بتوانند با مشکلات توسعه‌ای گوناگون روبرو شده، ابهام در شواهد را دریافته و انتخاب‌های سیاستی واقعی را شناسایی کنند تا بتوانند نقشی آگاهانه را در تلاش برای توسعه اقتصادی و پایان دادن به فقر شدید ایفا کنند.

تازه‌های ویرایش دوازدهم

- **بحران مالی جهانی:** این ویرایش شامل بخش جدیدی است که در آن آثار و پیامدهای بالقوه بحران مالی اخیر را بر توسعه اقتصادی تشریح می‌کند. در این بخش شرایطی که منجر به این بحران شده، عواقب بعدی آن و همچنین پیامدهای گسترده‌تر بحران برای نواحی در حال توسعه بررسی شده است.
 - **مقدمه فصل اول:** فصل اول با مقدمه جدیدی آغاز شده که به دانشجویان حجم تغییراتی که در دو دهه گذشته در کشورهای در حال توسعه رخ داده را در کنار روابط مختلف سیاسی و اقتصادی در عرصه بین‌المللی نشان می‌دهد. این فصل شرایط امروز را با آنچه که در سال ۱۹۹۲ بر اوضاع جهان مسلط بود مقایسه می‌کند. این مقطع زمانی از جهات مختلفی مهم است که یکی از آنها نزدیکی این تاریخ به زمان تولد بسیاری از دانشجویانی است که به مطالعه کتاب خواهند پرداخت.
 - **مناقشات خشونت‌بار:** بخشی درباره مناقشات خشونت‌بار به کتاب اضافه شده که در آن درباره علل و پیامدهای مناقشات خشونت‌بار، بهبودی‌های حاصل شده پس از مناقشات و راهکارهای پیشگیری از آنها بحث شده است.
 - **کادرها:** کادرهای جدیدی که نتایج تازه‌ترین تحقیقات و آزمایش‌ها را منعکس می‌کنند به فصول مختلف اضافه شده که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
 - آثار دیرپای استعمار در کشور پرو
 - چگونگی تأثیرگذاری فرآیندهای هماهنگی و پایش کارکنان بهداشت روستا (در اوگاندا) بر ارتقای سلامت روستاییان
 - چگونگی تأثیرگذاری هنجارهای اجتماعی بر الگوهای باروری و فرزندآوری (بنگلادش)
 - مقایسه آثار پرداختی‌های نقدی مشروط و غیرمشروط به فقرا (مالاوی)
 - سایر کادرهای اضافه شده به بررسی برخی روندهای جهانی-مثل میزان تقاضای برآورده نشده برای روش‌های پیشگیری از بارداری در مناطق مختلف جهان- می‌پردازد.
- در واقع تعداد کادرها در ویرایش دوازدهم تقریباً دو برابر شده است. این کادرها همچنین ابزارها و روش‌های تحقیق و آزمایش مختلف را به دانشجویان معرفی می‌کنند؛ مواردی مثل آزمایش‌های تصادفی کنترل شده، انواع روش‌های رگرسیونی و ... برخی از کادرهای جدید نیز به تجربه‌های کشورهای مختلف در زمینه سیاستگذاری می‌پردازند. مثل تلاش‌های کشور نیجر-فقیرترین کشور دنیا- برای انطباق با تغییرات آب و هوایی و یا تجربه قطعی در شاخ آفریقا.

- **مطالعات موردی مقایسه‌ای جدید:** در چند مورد نیز مطالعات موردی مقایسه‌ای جدید جایگزین مطالعات موردی قدیمی شده‌اند؛ مثل مطالعه موردی مقایسه‌ای هائیتی و جمهوری دومینیکن.
 - **موضوعات جدید:** ویرایش دوازدهم در بخش‌های کوتاهی نیز به ارائه موضوعات تازه‌ای مثل اهداف توسعه پایدار – که جایگزین اهداف توسعه هزاره خواهند شد – و روندهای قیمت‌های مواد غذایی پرداخته است.
 - **شاخص‌های جدید:** اندازه‌گیری و شاخص‌های مناسب آن همواره از محوری‌ترین موضوعات در مبحث اقتصاد توسعه بوده است. برنامه توسعه سازمان ملل شاخص توسعه انسانی جدید NHDI را در نوامبر ۲۰۱۰ و شاخص فقر چندبعدی MPI را در آگوست ۲۰۱۰ معرفی کرده است. در ویرایش دوازدهم کتاب فرمول‌های مربوط به محاسبه این شاخص‌های جدید و تفاوت‌های آنان با شاخص‌های قدیمی بررسی شده است. همچنین محدودیت‌های شاخص‌های جدید و مباحثات ایجاد شده پیرامون آنها نیز در ویرایش جدید منعکس شده است. از آنجاییکه در بسیاری از موارد هنوز از شاخص HDI استفاده می‌شود، در پیوست ۱-۲ از فصل دوم جزئیات مربوط به این شاخص نیز ارائه شده است.
 - **آمارهای به‌روزآوری شده:** تغییرات در دنیای در حال توسعه همچنان بسیار سریع است. تمامی آمار و ارقام کتاب بر اساس جدیدترین داده‌هایی که تا سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ – و حتی در مواردی تا ۲۰۱۳ – در دسترس بوده‌اند، به‌روزآوری شده‌اند.
 - **سایر تغییرات:** در موارد زیر بخش‌های مربوطه بر اساس مسایل روز بسط داده شده‌اند:
 - تحلیل مسایل کشور چین
 - تحلیل و بررسی مشکلات زیست‌محیطی پیش روی کشورهای در حال توسعه
 - اعتبارات خرد
- در انتهای هر یک از فصول نیز بخشی با عنوان "مروری بر مفاهیم فصل" اضافه شده که در آن اصطلاحات مهم مربوط به آن فصل تعریف شده‌اند.

مخاطبان و راهکارهای استفاده از کتاب

- **انعطاف:** این کتاب برای تدریس در رشته اقتصاد و سایر علوم اجتماعی که بر وضعیت اقتصادی آفریقا، آسیا، آمریکای لاتین، کشورهای در حال توسعه اروپایی و خاورمیانه متمرکز هستند، طراحی شده است. کتاب برای دانشجویانی نوشته شده که برخی آموزش‌های پایه‌ای در زمینه اقتصاد را فراگرفته‌اند. در این کتاب مفاهیم ضروری اقتصادی که در فهم مشکلات توسعه مهم هستند در جای جای متن برجسته شده و توضیحات لازم درباره آنها ارائه شده است. بنابراین کتاب در سطح

دوره‌های کارشناسی-در زمینه توسعه- واجد ارزش ویژه‌ای بوده و می‌تواند دانشجویان را از رشته‌های مختلف به خود جذب کند. با این وجود، به منظور پویایی بیشتر و جلب نظر دانشجویان سطح کارشناسی مطالب کتاب دامنه وسیعی از موضوعات را شامل می‌شود. در عین حال به منظور پاسخگویی به نیازهای دانشجویان سطح تکمیلی رشته اقتصاد مطالب مورد نیاز ایشان در زمینه توسعه نیز تا حدی پوشش داده شده است. از این کتاب هم در دروسی که بر رویکردهای کیفی در اقتصاد توسعه متمرکزند بهره برده شده و هم در دروسی که رویکردهای کمی را در دستور کار خود قرار داده‌اند. از این رو طیف وسیعی از موضوعات- مثل توسعه انسانی- را شامل می‌شود.

- کتاب ساختاری مشتمل بر ۱۵ فصل دارد که در کنار جامع بودن، این خاصیت را داراست که در یک ترم ۱۵ هفته‌ای به دانشجویان تدریس شود. گرچه وسعت مطالب فصول ۱۵ گانه به حدی است که به راحتی می‌توان آن را در دو ترم متوالی نیز ارائه کرد. با این حال بخش‌بندی فصول به گونه‌ای است که به راحتی می‌توان یک موضوع خاص را در فصول مختلف دنبال کرد. برای مثال می‌توان بخش مناقشه از فصل ۱۴ و بخش مربوط به اعتبارات خرد و غیررسمی از فصل ۱۵ را به همراه فصل ۵ که در باب مقوله فقر است؛ مطالعه کرد.

- برای دروسی که بر رویکردهای کیفی متمرکزند و از الگوهای نهادی استفاده کرده و کمتر به دنبال مدل‌های اقتصادی رایج‌اند، برخی فصول یا بخش‌ها باید حذف شده و بیشتر باید بر فصول ۱، ۲، ۵، ۶، ۸ و ۹ و بخش‌هایی از فصول ۷ و ۱۵ تمرکز شود. این کتاب به گونه‌ای طراحی شده که در این فصول تعداد بسیار اندکی از مدل‌های گرافیکی به کار گرفته شده بیشتر بر الگوهای نهادی تمرکز شده است.

- برای دروسی که بیشتر بر روش‌های تحلیلی متمرکزند و به دنبال نظریه‌های رشد هستند بهتر است که فصول ۳ و ۴ مد نظر قرار بگیرند. همچنین فصل ۵ که به شاخص‌های اندازه‌گیری کمی فقر و نابرابری پرداخته، مطالب مرتبط با رابطه بین رشد جمعیت و رشد اقتصادی که در فصل ۶ به آنها اشاره شده، الگوی مهاجرت ارائه شده در فصل ۷، نظریه سرمایه انسانی فصل ۸، مدل خرده زراعت ارائه شده در فصل ۹، الگوهای اقتصاد محیط زیست که در فصل ۱۰ تبیین شده، مدل‌های ارزیابی طرح فصل ۱۱ و همچنین مدل‌های تجارت بین‌المللی که در فصل ۱۲ درباره آنها بحث شده، برای صاحبان این رویکرد سودمند خواهند بود. این افراد همچنین می‌توانند از ابزارهای تحلیلی ارائه شده در کادرهای توصیفی بهره ببرند. مواردی از قبیل متغیرهای ابزاری، آزمایش‌های تصادفی، روش‌های رگرسیونی و تحلیل میزان همگرایی (که در فصل ۲ به آن اشاره شده است)

- در مورد دروسی که بر توسعه انسانی و کاهش فقر متمرکزند، نیز ویرایش دوازدهم می‌تواند سودمند باشد. بخش‌های مربوط به رویکرد قابلیت آماری سن و اهداف توسعه هزاره که در فصل ۱ به آنها

اشاره شد، بخش جدیدی که در رابطه با مناقشات خشن به فصل ۱۴ اضافه شده، بحث‌های مرتبط با اعتبارات خرد در فصل ۱۵، و فصول ۲ و ۵ برای این درس بسیار کاربردی هستند. همچنین بخش‌های مرتبط با سیاست‌های جمعیتی در فصل ۶، بیماری‌های ناشی از فقر و مشکلات بیسوادی و کار کودکان که در فصل ۸ اشاره شده، مواردی که در فصل ۹ درباره شرایط کشاورزی سنتی ارائه شده، رابطه فقر و تخریب محیط زیست که در فصل ۱۰ آمده و نقش سمن‌ها که در فصل ۱۱ تبیین شده [همگی برای این درس مفید خواهند بود.

- دروسی که بر روندهای کلان و بین‌المللی متمرکزند نیز می‌توانند از این ویرایش بهره ببرند. جنبه‌های کلان و بین‌المللی توسعه اقتصادی در مقوله همگرایی که در فصل ۲ به آن اشاره شده قابل مشاهده است. همچنین نظریه‌های رشد که در فصل ۳ به آنها اشاره شده، موارد مربوط به تعادل‌های چندگانه در فصل ۴ و فصول ۱۲ تا ۱۵ که به تجارت بین‌الملل، مالیه بین‌الملل، بحران بدهی‌ها، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و کمک‌های بین‌المللی می‌پردازند، مطالب زیادی برای ارائه در چنین دروسی دارند.
- از آنجاییکه در بخش‌های مختلف کتاب، منابع متعددی برای مطالعات بیشتر و عمیق‌تر ارائه شده، می‌توان از این کتاب برای یک دوره درسی یکساله-دو ترمی- استفاده کرد.

راهنمایی‌هایی در باب ساختار کتاب

این کتاب

۱. اقتصاد توسعه را با مجموعه کاملی از قرائن مشکلات اساسی از قبیل فقر، نابرابری، رشد جمعیت، تخریب محیط زیست و درجا ماندن روستا آموزش می‌دهد. و الگوها و مفاهیم انتزاعی و صوری را نیز- نه به تنهایی- بلکه برای تشریح مشکلات توسعه در دنیای واقع به کار می‌گیرد.
۲. رویکرد معطوف به مشکل و سیاستگذاری را در پیش می‌گیرد زیرا یکی از اهداف اصلی دوره‌های اقتصاد توسعه پرورش توانایی‌های دانشجو برای درک مشکلات اقتصادی زمان حال در کشورهای در حال توسعه و دستیابی به توانایی قضاوت مستقل و آگاهانه به همراه نتیجه‌گیری‌های سیاستی درباره راه‌حل‌های احتمالی آن مشکلات است.
۳. بهترین داده‌های موجود از آفریقا، آسیا و آمریکای لاتین را در کنار ابزارهای تحلیلی مناسب به کار می‌گیرد تا متفاوت‌ترین مشکلات توسعه را شرح دهد. هرچند وقتی با کشورهایی مثل هندوستان، بنگلادش، چین، فیلیپین، کنیا، بوتسوانا، مصر، نیجر، برزیل، مکزیک و گواتمالا سر و کار داشته باشیم، دامنه و اندازه این مشکلات با هم فرق می‌کند. اما در هر حال اکثر آن کشورها با مشکلات توسعه‌ای مشابهی دست و پنجه نرم می‌کنند که مثلاً می‌توان به شیوع فقر و نابرابری زیاد در توزیع

- درآمد و ثروت، زیاد بودن رشد جمعیت، کم بودن نرخ باسوادی، مشکلات سلامت، بیکاری زیاد و اشتغال ناقص در شهرها و اوضاع حاد تراز پرداختها و بدهی‌های خارجی اشاره کرد.
۴. به تعداد زیادی از کشورهای در حال توسعه اشاره کرده است و آنها را نه تنها به مثابه دولت‌های ملی مستقل بلکه از لحاظ روابط با یکدیگر و نیز تعامل با ملل ثروتمند در نظام اقتصادی جهانی بررسی می‌کند.
۵. لزوم رفع مشکلات توسعه و کمتر توسعه یافتگی را از منظر نهادی و ساختاری و نیز رویکرد بازار ذکر کرده، اصلاحات مناسب در این زمینه از نوع اصول اقتصادی، نظریات و سیاست‌های مورد پذیرش عموم را ارائه می‌دهد. به این ترتیب سعی می‌شود که نظریات مناسب با تحلیل‌های نهادی واقع‌گرایانه پیوند داده شوند.
۶. توسعه و کمتر توسعه یافتگی را در هر دو زمینه داخلی و بین‌المللی بررسی نموده، به افزایش وابستگی متقابل اقتصادی جهانی در حوزه‌های مانند غذا، انرژی، منابع طبیعی، فناوری اطلاعات و جابه‌جایی مالی اشاره می‌کند.
۷. مشکلات اقتصادی، اجتماعی و نهادی کمتر توسعه یافتگی را به عنوان موضوعاتی در هم تنیده و مستلزم روش‌های هماهنگ با راه‌حل‌های آنها در مراتب محلی، ملی و بین‌المللی معرفی می‌کند.
۸. در سه بخش طراحی شده است. بخش اول بر ماهیت و تعریف توسعه، توسعه نیافتگی و صور مختلف آن در ملت‌های در حال توسعه متمرکز است. پس از بررسی روند تاریخی رشد در کشورهای توسعه یافته و تجربه تاریخی کشورهای در حال توسعه، ۴ مدل کلاسیک و معاصر توسعه اقتصادی ارائه می‌شود. در کنار این الگوها نظریه‌های پایه‌ای رشد اقتصادی نیز تشریح شده‌اند. در بخش دوم، بر مشکلات و سیاست‌های توسعه در سطح ملی تمرکز شده و در بخش سوم به مشکلات و سیاست‌های توسعه در سطح کلان و بین‌المللی پرداخته می‌شود. موضوعات مورد بحث عمدتاً شامل این موارد هستند: رشد اقتصادی، فقر و توزیع درآمد، جمعیت، مهاجرت، شهری شدن، فناوری، توسعه روستایی و کشاورزی، آموزش و بهداشت، محیط زیست، تجارت و مالیه بین‌الملل، بحران مالی، بدهی، بازارهای مالی داخلی، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، کمک‌های خارجی، مناقشات خشونت‌بار و نقش بازار، دولت و سمن‌ها در توسعه اقتصادی. هر سه بخش کتاب به طرح پرسش‌هایی بنیادین می‌پردازد. پرسش‌هایی مثل: مطلوب‌ترین شکل فرآیند توسعه چیست؟ کشورهای در حال توسعه چگونه قادر خواهند بود به اهداف اقتصادی و اجتماعی مورد نظر خود برسند؟
۹. به عنوان بخشی از تعهد خود به اصل جامعیت، به‌برخی موضوعاتی که در سایر متون مربوط به توسعه اقتصادی به آنها پرداخته نشده، پرداخته است. این موارد شامل موضوعات زیر است: تشخیص موانع رشد، استراتژی صنعتی شدن، سیاست‌های نوآورانه در جهت کاهش فقر، رویکرد

تازه‌های ویرایش دوازدهم □ ن

قابلیت به مقوله رفاه، نقش محوری زنان، کار کودکان، نقش حیاتی سلامتی، ایده‌های نوین در باب نقش شهرها، نقش و مزایای سمن-ها در توسعه، موضوعات نوظهور در زمینه توسعه و محیط زیست، بحران‌های مالی، مناقشات و اعتبارات خرد.

۱۰. یکی از ویژگی‌های بی‌نظیر این کتاب مطالعات موردی ژرف‌نگر و مقایسه‌ای است که در انتهای هر فصل ارائه شده است. مطالعه موردی در هر فصل بازتاب و شرح موضوعات ویژه‌ای است که در آن فصل تحلیل شده است.

مایکل تودارو و استیفن اسمیت، ۲۰۱۵